

СЕКЦІЯ 5 ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 364(045)

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2022-2-15>**Павлюк Т.І.**

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних відносин
Вінницького торговельно-економічного інституту
Державного торговельно-економічного університету*

Юрчик І.Б.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та міжнародних відносин
Вінницького торговельно-економічного інституту
Державного торговельно-економічного університету*

Pavlyuk Tatiana

*PhD in Economics, associate professor,
Associate Professor of the Department of Economics and International Relations
Vinnytsia Trade and Economic Institute
State University of Trade and Economics*

Yurchyk Iryn

*PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Economics and International Relations
Vinnytsia Trade and Economic Institute
State University of Trade and Economics*

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

PROSPECTS FOR IMPROVING THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE MOST VULNERABLE SECTIONS OF THE POPULATION: FOREIGN EXPERIENCE

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена актуальним питанням удосконалення системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення. Розкрито та проаналізовано систему соціального захисту ряду країн: Великобританії, Польщі, США, Японії, Бельгії та визначено основні пріоритети та можливості використання досвіду цих країн для України в системі соціального захисту. Переїнявши іноземні соціальні реформи ми в нашій державі зможемо збудувати якісну систему соціального захисту найбільш вразливих верств населення. Яка зможе запобігати виникненню різних соціальних проблем та вчасно реагувати на них. Що сприятиме підвищенню якості життя нашого народу. Розкрито проблеми соціального захисту та визначено перспективи удосконалення системи соціального захисту населення. Запропоновано переглянути фінансування соціальної сфери, допомагати місцевим бюджетам якісно здійснювати соціальний захист громадян на місцях.

Ключові слова: система соціального захисту, держава, рівень життя, діти-сироти, складні життєві обставини, безробіття, адресна допомога.

ANNOTATION

The article is devoted to topical issues of improving the system of social protection of the most vulnerable sections of the population. Protection of the most vulnerable categories of the popula-

tion is an extremely important task facing the government of every civilized state. It aims to ensure balance in society and achieve well-being for the population. After all, any state that calls itself social must direct its activities to the implementation of a whole complex of various measures that ensure the elimination of social risks and the solution of already existing social problems. Each country provides its population with the fulfillment of social and economic guarantees, which are prescribed in laws, international acts and treaties. The social protection system of a number of countries: Great Britain, Poland, the USA, Japan, Belgium was disclosed and analyzed, and the main priorities and opportunities for using the experience of these countries for Ukraine in the social protection system were determined. Having adopted foreign social reforms, we in our country will be able to build a high-quality system of social protection for the most vulnerable sections of the population. Which will be able to prevent the emergence of various social problems and respond to them in time. What will contribute to the improvement of the quality of life of our people. The problems of social protection have been revealed, the prospects for improving the social protection system of the population have been determined, and proposals have been made for improving the system of social protection for people who have fallen into difficult life circumstances: the creation of relevant projects and special state programs, the purpose of which is to prevent the emergence of social risks. It is proposed to revise the financing of the social sphere, to help

local budgets to provide quality social protection of citizens on the ground. The state government should develop a clear action plan for reforming the social protection system and gradually follow it. New priorities in state social policy will improve our situation and bring us closer to European standards of quality of life.

Key words: social protection system, state, standard of living, orphans, difficult life circumstances, unemployment, targeted assistance.

Постановка проблеми. Захист найбільш вразливих категорій населення є надзвичайно важливим завданням, що стоїть перед урядом кожної цивілізованої держави. Він має на меті забезпечення рівноваги в суспільстві та досягнення добробуту для населення. Адже, будь-яка держава, яка називає себе соціальною, повинна спрямовувати свою діяльність на здійснення цілого комплексу різних заходів, що забезпечують усунення соціальних ризиків та вирішення вже існуючих соціальних проблем. Кожна країна забезпечує своєму населенню виконання соціальних та економічних гарантій, які прописані в законах, міжнародних актах та договорах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем та перспектив удосконалення системи соціального захисту населення представлено у працях провідних науковців: І. М. Михайловська, О. В. Неліпович, В. А. Скуратівський, Н. П. Борецька, А. О. Чечель, П. К. Ситник, Т. І. Косова, О. В. Палій, В. І. Москаленко та інші. Внесок вчених в удосконалення системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення є надзвичайно вагомим.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах сьогодення незважаючи на широкий діапазон досліджень системи соціального захисту недостатньо вивченими залишаються питання захисту найбільш вразливих верств населення: пенсіонерів, дітей сиріт, малозабезпечених, їх мінімальних доходів.

Мета та завдання. Основною метою статті є дослідження процесу удосконалення системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення. Для досягнення поставленої мети було опрацьовано ряд завдань: вивчено зарубіжний досвід системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення в країнах світу; запропоновано та визначено перспективи удосконалення системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення.

Виклад основного матеріалу. У всі часи існування людства, перш за все, турбувалися саме про тих людей, які не могли самі себе забезпечувати або ж про тих, які потрапили в складні життєві обставини. Так відбувалось, тому що, такі люди завжди найгостріше відчували будь-які зміни в суспільстві чи в державі, були найуразливішими. Тому ще з давніх часів держава дбала про добробут та захист таких громадян. Таким чином, через соціальний захист, уряд будь-якої держави може впливати на різні процеси, що відбуваються всередині суспільства. Може запобігати виникненню деяких соціаль-

них ризиків та вирішувати проблему на самому початку її зародження.

Звичайно, неможливо вирішити одразу всі соціальні проблеми, проте, можна спробувати пом'якшити становище аби дати собі час на правильне визначення підходів та методів у виконанні соціального захисту найбільш вразливих верств населення. Світова спільнота останні роки активно впроваджує різні соціальні програми, виконання яких може змінити світ. Адже, з кожним роком людей, які потребують соціального захисту стає все більше. Такі події пов'язані, насамперед, із зростанням рівня населення в світі, різким потоком мігрантів, зниженням рівня духовності народонаселення. Через комплекс різних програм окремі держави та міжнародні організації мають можливість змінити той стан соціальної незахищеності, який виник в останні роки.

Останніми десятиліттями в Україні також зросла потреба людей в соціальній допомозі та захисті. Проте, через недосконалість системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення досить велика частка громадян опинилась за межею бідності. Тому застосування іноземних моделей, підходів та принципів системи соціального захисту в нашій країні є, як ніколи актуальним.

При розгляді різних систем соціального захисту найбільш вразливих верств населення, насамперед, привертає увагу досвід розвинених європейських країн. Уряд Великобританії приділяє особливу увагу системі пенсійного страхування. Також виділяються досить великі кошти на соціальний захист малозабезпечених сімей. Така родина ретельно перевіряється соціальними службами, проводиться оцінка потреб кожної окремої сім'ї в фінансовій допомозі чи підтримці. Тільки після таких процедур можна отримати допомогу [3, с. 45]. Робота державних служб з надання соціального захисту найбільш вразливих верств населення є прозорою та дуже ефективною.

Також зазначені вище держави, змогли досягти успіху в соціальному захисті дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Уряд держав активно дбає про соціальний захист таких дітей та застосовує новітні інновації. Наприклад, у Великобританії, з метою швидшої соціалізації дітей, діють «Національні стандарти фостерного виховання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування». Суть цих стандартів полягає в тому що ті діти, які опинились без батьківського піклування, виховуються переважно, в прийомних родинах або дитячих будинках сімейного типу. Державні органи забезпечують навчання для батьків та вихователів, які мають намір виховувати таку дитину [2, с. 61]. Застосування фостерної моделі не дає почувати себе самотнім та дозволяє показати дітям-сиротам справжню модель сім'ї. У Великобританії дуже популярною є така модель виховання дітей, які за-

лишилися без батьків тому дитячих будинків чи інтернатів там майже взагалі немає. Уряд усіляко підтримує та допомагає батькам, які взяли на виховання таких дітей, виділяючи їм фінансову допомогу, пільги та здійснює соціальний супровід.

Україна, в свою чергу, заявила теж про курс на деінституалізацію. Що поклато початок реформуванню системи дитячих будинків та інтернатів та їхню заміну більш сімейним вихованням. Наша держава поки займається вивченням та державним регулюванням цього питання. Адже, умови для прийняття цієї реформи в кожній країні різні і потрібно ретельно все розробити аби створити активну, діючу систему сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Про успіх цієї моделі свідчить і те, що багато розвинутих держав запозичили досвід Великобританії і застосували вже у себе в країні. Це наприклад, Угорщина. Тамтешній уряд проводить активний перехід від дитячих будинків та інтернатів до сімейного виховання дітей-сиріт. Також мережа державних органів соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування здійснює усі можливі заходи задля збереження повноцінної сім'ї.

Найбільш доцільніше буде для України взяти приклад з Республіки Польща. Там створені різноманітні центри для найбільш соціально незахищених громадян. Ця держава активно проводить політику деінституалізації дитячих будинків та інтернатів, що позитивно впливає на комплексну оцінку стану соціального захисту. Уряд запровадив нову систему пільг для громадян, які потрапили в складні життєві обставини [9, с. 183]. Також держава дбає про багатодітні сім'ї, надаючи їм спеціальну допомогу. Таку допомогу можна отримати якщо дохід на кожного члена сім'ї складає не більше як 125 дол. на місяць, а якщо в родині є дитина-інвалід то тоді, ці виплати збільшується вдвічі [7, с. 33]. Це допомагає таким родинам забезпечувати себе усім, що є необхідним для нормального життя та розвитку. Уряд Республіки Польщі провів корисні соціальні реформи, що дають можливість забезпечити соціальну рівність та рівновагу в суспільстві.

Уряд нашої держави має запозичити досвід найбільш ближчої до нас держави. Сучасний рівень життя в Польщі дуже відрізняється від того рівня, який є у нас. Тому за зразком сусідньої нам держави, потрібно поступово реформувати усю систему соціального захисту найбільш вразливих верств населення. Наслідуючи зразок Польщі в соціальній сфері ми зможемо швидше наблизитись до вступу в ЄС, чого Україна так прагне.

Заслугує окремої уваги, система соціального захисту найбільш вразливих верств населення США. Вона є досить розгалуженою та розвинутою. Там існують різні соціальні програми допомоги, які створені, з метою, допо-

могти кожній окремій категорії населення. Фінансуються такі допомоги з різних джерел, наприклад, федерального бюджету, бюджету штата або ж з місцевого. Великим досягненням системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення є добра розвинутість недержавного соціального захисту. У США є дуже популярно допомагати потребуючим. Такі організації існують виключно за рахунок благодійних внесків та коштів приватних осіб. Доходи таких організацій не підлягають податкам, тому вони їх вкладають в розширення кола своєї діяльності та в збільшення мережі таких установ [11, с. 114]. Такі заклади можуть діяти, як і лише в одному регіоні, так і по всій державі. Так само і спрямування їхньої діяльності теж різне. Вони допомагають: людям похилого віку, сім'ям з дітьми, особам з інвалідністю, багатодітним родинам, а також людям, які не мають житла та багатьом іншим потребуючим. Для кожної категорії допомога є різною: для когось це фінансова допомога, для когось допомога з працевлаштуванням, а для когось і психологічна підтримка. Звичайно, така активна благодійницька діяльність можлива тільки за допомогою співпраці з урядом держави. Адже, він усе законодавчо підтримує таку діяльність та стимулює своїх громадян допомагати тим, хто цього потребує.

Широкого розголосу набрала також і система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Швеції. Вона дещо відрізняється від інших та є найбільш розвинутою, про що свідчить, високий рівень добробуту населення. Їхня модель соціального захисту є всеосяжною і надзвичайно доступною. В Швеції, так як і в США, існує розгалужена мережа надання соціальних послуг недержавного сектору. Держава активно підтримує такі організації та надає їм фінансову допомогу. Також соціальні служби дуже дбають про здоровий клімат у сім'ях з дітьми. Там проводяться різні заходи та зустрічі, які проводять фахівці, щоб допомогти батькам зрозуміти, як правильно виховувати дітей, дбати про їхній емоційний стан також як зберегти модель правильної родини. Ці зустрічі приносять хороші плоди. Також якщо сім'я є мало-забезпеченою, то держава покриває частину витрат на оренду житла, комунальних послуг, що теж допомагає людям не опинитися за межею бідності. Значну частку в системі соціального захисту Швеції, займає турбота про осіб з інвалідністю. Там було прийнято ряд програм, пільг та допомог аби повністю досягти соціальної рівності і забезпечити їм повноцінне життя [12, с. 118].

Як видно з досвіду таких розвинених держав, як США та Швеція, питання недержавного соціального захисту має активну підтримку уряду. Нашій країні слід все ж урегулювати законодавчо питання про недержавний сектор соціального захисту. Тому що це питання залишається відкритим. В Україні такі недержавні

заклади існують, але їх дуже мало і вони не мають жодної підтримки з боку уряду, як це повинно бути. Такими установами потрібно займатися, тому що це буде позитивно впливати на загальний стан усієї системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення.

Цікаво що і Японія приділяє особливу увагу особам з інвалідністю. Там забезпечуються дотримання усіх їхніх прав та свобод. Роботодавців, які взяли на роботу таких осіб, держава підтримує та надає відповідну допомогу. Але, найбільшу частку видатків з державного бюджету, становить допомога особам похилого віку. Це відбувається, тому що в останні роки в Японії спостерігається таке явище, як старіння нації, тобто частка пенсіонерів переважає над частиною працюючих людей. Таке явище звичайно є негативним, проте навіть при таких обставинах уряд Японії зміг забезпечити своїм пенсіонерам високий рівень життя. Далі в ієрархії бюджетних видатків іде допомога сім'ям з дітьми [6, с. 59]. Також держава проводить активну демографічну політику, що має на меті, збільшення рівня народжуваності, тому що в Японії особливе ставлення до народжуваності та материнства, вони прагнуть захистити новоутворену сім'ю і дати можливість гідно рости та розвиватися.

Також справжньою соціальною державою може назватися Бельгія. Тому що там, як показують останні дослідження, досить високий рівень добробуту населення та різні державні допомоги є чи не найбільшми в Європі. Велика увага там приділяється питанню зайнятості населення. Там, порівняно з Європою, невисокий рівень безробіття. Держава забезпечує студентам після закінчення університету високооплачувану роботу, органами, що займаються питаннями безробітних, проводяться заходи щодо працевлаштування тимчасово безробітних громадян. Тому що уряд Бельгії розуміє, що від працездатного населення залежить весь стан соціального забезпечення. Рівень тривалості життя постійно іде вгору, оскільки там діє злагоджена та ефективна система соціального захисту, яка створена задля того щоб громадяни почувалися в цілковитій безпеці. У Бельгії здійснюється активна підтримка материнства та сімей з дітьми, така політика сприяє і позитивному стану народжуваності. Держава забезпечує родинам гідні соціальні виплати, до досягнення дитиною певного віку. У Бельгії створена така єдина систематизована база даних в якій міститься інформація про всі соціальні виплати найбільш вразливим верствам населення [14, с. 124]. Тобто, надання пільг та іншої допомоги надається автоматично, не потрібно постійно приходити до органів соціального захисту і стояти в чергах. Створення такої бази є дуже позитивним моментом для людей і вони вже вмільо нею користуються вже протягом багатьох років. Тому можна сказати, що соціальний добробут для уряду Бельгії є дуже

важливим, оскільки, були створені чудові умови для життя та розвитку громадян.

Нашій державі слід уважно вивчити соціальний захист громадян в Бельгії та Японії, щоб з цих різних моделей, створити якусь свою, нову. Варто, наслідувати ті позитивні соціальні реформи, що відбуваються в цих державах. Звичайно, щось нове в Україні вже стало з'являтися, як ось, наприклад, єдина база отримувачів соціальної допомоги та послуг. Звісно, вона ще потребує доопрацювання, але вона вже активно діє в Україні, що звичайно, позитивно впливає на систему соціального захисту. Нам варто і далі запозичувати закордонний досвід, щоб громадяни нашої держави перебували в цілковитій безпеці та знали, що держава дбає про них.

На сьогодні, існуюча система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні є, нажаль, не ефективною. У зв'язку з активними інтеграційними процесами, які відбуваються в українському суспільстві, постала потреба змінити існуючу в нашій державі систему соціального захисту. Адже, соціальна стабільність – це невід'ємний атрибут кожної розвиненої держави. В таких важких для України умовах і настає час змін та реформ. Перед нашою державою стоїть важке завдання – перебудувати існуючий лад та змінити його на краще. Насамперед, потрібно розробити чітку схему дій щодо реформації системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення та робити тільки виважені кроки у вирішенні даної проблеми. Також спершу, необхідно відновити довіру українського суспільства до органів влади взявши до уваги досвід попередніх років щоб зрозуміти що ж, насправді, потрібно суспільству.

Останніми роками в Україні дуже гостро стоїть питання зайнятості населення. Люди постійно виїжджають закордон у пошуках вищої заробітної плати, тим самим, залишаючи свою державу без людського трудового ресурсу. Така тенденція сильно б'є не тільки по економіці нашої держави, а й по соціальному сектору. І якщо не вирішити зараз цю проблему, то вона потягне за собою багато інших. Тому державі потрібно розробити низку заходів, які будуть сприяти зайнятості населення. Необхідно створити велику кількість робочих місць, заохочувати роботодавців влаштовувати на роботу молодих фахівців та активно підтримувати підприємців-початківців. Потрібна співпраця з закладами освіти, які готують молодих спеціалістів, спільно з ними проводити різноманітні гранти та забезпечувати випускників вузів роботою за спеціальністю. Також потрібно переглянути діяльність центрів зайнятості. Варто вдосконалити їхню роботу та забезпечити їх тим ресурсом, який потрібен їхньому закладові, а саме – робочими місцями для безробітних. Якщо держава почне підтримувати малий бізнес, то молодих підприємців стане більше, а отже і робочих

місць для безробітних громадян стане вдосталь. Але, окрім роботодавців, потрібно заохотити і майбутніх працівників до роботи. Держава має стимулювати їх, забезпечуючи гідну заробітну плату, виплати в разі травмування на виробництві та захищати їхні законодавчі права. Тому державі потрібно зробити комплексний підхід до вирішення даної проблеми.

В Україні існує досить розгалужена система соціальних пільг. Але з кожним роком стає все більше видно, що вона вже втрачає свою ефективність та потребує нових рішень та ідей. Необхідно повністю змінити державний підхід до системи призначення пільг. Існує багато таких видів пільг, які є необґрунтованими та непотрібними, тому постає потреба скоротити соціальні пільги. Призначати пільги тільки людям, які перебувають в складних життєвих обставинах, ветеранам війни та ліквідаторам Чорнобиля. Такі дії дозволять застосувати ці кошти на щось набагато потрібніше та вагомніше. Тим паче що держава фінансуючи систему соціальних пільг та не завжди спроможна охопити їх в повному обсязі. Потрібно залишити тільки ті види пільг, які є справді корисними і отримуються тільки за справжньою потребою. Адже, в нашій державі є багато таких громадян, які є не добросовісними та оформили такий вид допомоги не законно і не потребують їх. По кожному окремому випадку потрібно провести переоцінку потреб особи в тих чи інших видах пільг. Тому державі потрібно починати поступово змінювати систему державних пільг. Це допоможе скоротити досить велику кількість пільговиків та заощадити бюджетні кошти.

Проблема пенсійного забезпечення постала в нашій державі вже давно. Про необхідність її реформування свідчить той факт, що наші пенсіонери проживають за межею бідності та не завжди можуть дозволити собі елементарного. Хоча були і позитивні моменти, це такі як індексація та підвищення розміру пенсії. Та щоб довести пенсійну реформу до кінця, потрібно запровадити діючу трирівневу систему. Нашій державі потрібно запозичити досвід європейських країн та допомогти розповсюдити третій рівень пенсійної системи – це недержавні пенсійні фонди. Такий крок дозволить людям самим регулювати розмір майбутньої пенсії, а державі це допоможе трохи розвантажити державний бюджет. Такі фонди є незалежними від держави та є повністю добровільними, розмір відрахувань з заробітної плати можна регулювати самому. Це дуже позитивно вплине на систему пенсійного забезпечення в цілому та в кожному окремому випадку, тому що ти зможеш піти на пенсію та отримати свої кошти у будь-якому віці. Проте, державі потрібно подбати про безпеку своїх громадян аби вони не втратили свої кошти. Тоді потрібно ретельно перевіряти ці фонди, щоб гроші вкладників не зникли, а виплачувались згідно з попередніми домовленостями. Також є нагальна потреба

збільшити розмір пенсій до такого рівня, щоб пенсіонери не були найбільшою часткою населення. Збільшення пенсій також буде стимулювати сьогоденних працівників офіційно працювати, щоб в похилому віці отримувати гідну винагороду за свою працю.

На мою думку, також потрібно підвищити адресність різних допомог та компенсацій. Тому що в нашій державі існує безліч видів допомог, пільг, які надаються людям, незалежно від їхнього матеріального становища. Потрібні зміни в соціальних програмах, які б змогли підвищити адресність надання соціальної допомоги. Державні органи повинні контролювати та постійно проводити оцінку потреб кожної конкретної особи. Такі допомоги та пільги повинні надаватися лише тим хто її справді потребує.

Так як наша держава є соціальною то вона має обов'язок піклуватися про сім'ї з дітьми. Тому що вони потребують особливого супроводу. Державна соціальна допомога для сімей з дітьми, в основному, виражається в соціальних виплатах. Такі виплати отримують: сім'ї з дітьми, де є дитина з інвалідністю, багатодітні родини та малозабезпечені [10, с. 136]. Перша проблема – це малий розмір таких виплат. Такої допомоги не вистачає на потреби дітей та батьки змушені шукати якийсь інший вихід, щоб забезпечити дітей усім необхідним. Державна допомога сім'ям з дітьми має бути такою, аби забезпечити дитині гідні умови для життя та розвитку її особистості. Тому що багато родин після народження дитини можуть зазнати певних труднощів, тому держава повинна забезпечити їм стан захищеності.

Особлива увага повинна приділятися багатодітним сім'ям та малозабезпеченим. Вони мають отримувати вже більший розмір допомоги чи підтримки та їм передбачені пільги. Отже, уряд має здійснити такі заходи аби такі родини мали усе необхідне, щоб діти могли рости і гідно розвиватись. Держава має допомогти таким сім'ям вийти з кризової ситуації, зробити так щоб їхнє становище змінилось.

Взагалі, дуже важливим є забезпечити соціальну стабільність всередині країни. Тому що від цього залежить економічний стан нашої держави. За останніми дослідженнями, в Україні майже відсутній середній клас, що дійсно вражає та змушує замислитись. Така нерівномірність доходів пов'язана із цілим рядом чинників, які впливають на наше соціальне становище та на наші доходи. Такими чинниками є: неефективність системи державних соціальних допомог, високий рівень безробіття, економічне та політичне становище в державі, особистий статус тощо [1, с. 76]. Ці причини спонукають до ще більшого розшарування в нашому суспільстві і спричиняють бідність. І з останніми роками ситуація все більше погіршується. В Україні існує і сектор тіньової економіки. Тому держава повинна брати все в свої руки і сприяти досягненню соціальної рівності, адже

усе це шкодить нашій економіці. Аби вирішити дану проблему необхідно:

- підвищити рівень зайнятості населення шляхом створення великої кількості робочих місць, це також вирішить проблему безробіття;
- реформувати державну систему соціальних допомог та пільг найбільш вразливим верствам населення аби їхній рівень життя не був таким низьким;
- підтримувати малий та середній бізнес, сприяти їхньому розвитку;
- проводити перевірки щодо офіційного працевлаштування громадян, карати тих роботодавців, які не влаштовують своїх працівників легально.

Ще однією проблемою системи соціального захисту найбільш вразливих верств населення макrorівня є її фінансування. З початком децентралізації держава починає делегувати свої фінансові обов'язки на місцевий бюджет. Звичайно, такі зміни є позитивними, проте, негативним є те що, місцеві громади є ще не зовсім досвідченими у таких питаннях. Їм потрібно дати чіткі інструкції та роз'яснення щодо фінансування різних соціальних заходів. На місцевий бюджет покласти тільки ті обов'язки щодо соціального захисту, які він зможе покрити або надавати громадам більше державного фінансування. Тому що громади, вони є на місцях і там краще видно загальний стан соціального захисту найбільш вразливих верств населення кожного регіону. Згідно з останніми показниками державні соціальні трансферти надаються не в повному обсязі [15, с. 1280]. Це, звичайно, не дає територіальним громадам здійснити в повній мірі свої обов'язки по забезпеченню виконання соціального захисту людям, які потрапили в складні життєві обставини. Держава повинна допомагати місцевим громадам здійснювати соціальний захист громадян на місцях, надаючи їм в повному обсязі бюджетні трансферти [8, с. 177]. Це дозволить їм якісніше надавати соціальну підтримку та допомогу. Після проведення реформи децентралізації в місцевих територіальних громадах з'явилися нові установи, які надають соціальний захист громадянам, які цього потребують. Але їхньою проблемою є не достатній рівень кваліфікації співробітників. Подекуди, на місцях, люди працюють взагалі не маючи відповідної освіти. Це свідчить про, непрофесійну підготовку соціальних працівників. Зрозуміло, що такі працівники мають бути багатofункціональними та мають розуміти сучасний стан соціального захисту найбільш вразливих верств населення. Адже, саме через них реалізується право людини на соціальний захист [4, с. 21]. Тому постає необхідність підвищити вимоги до якості підготовки спеціалістів із соціального захисту. Можна також провести перепідготовку працюючих співробітників на цих посадах. Такі державні заходи дозволять змінити також ставлення людей до інститутів влади, що само

собою створить чіткий механізм взаємодії держави та суспільства.

Також існують деякі прогалини організаційно-правової бази в системі надання соціального захисту дітям-сиротам та дітям, позбавлених батьківського піклування. Основним видом допомоги таким дітям є вилучення їх з родин у дитячі будинки та інтернати. Але це також шкодить дітям тому що вони там почувуються самотніми та покинутими. Існує проблема і колізії норм законодавчих актів. Що не дає можливість трохи розмежувати компетенції служб у справах дітей [13, с. 77]. Саме тому держава має врегулювати усі законодавчі акти, що регулюють питання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, збільшити кількість заходів, що будуть сприяти підтримці сімей з дітьми. Також назріла необхідність провести реформу деінституалізації опіки над дітьми, які залишені батьківського піклування. Форми сімейного виховання закладуть цим дітям модель правильної сім'ї та краще сприятимуть їхньому життю та розвитку.

Висновки. З усього наведеного вище, можна сказати що, для розвинутих країн рівень соціального захисту їхнього населення є мірилом стану всієї країни загалом. Тому що їхні уряди забезпечують своїм громадянам гідні виплати, широкий асортимент соціальних послуг та почуття справжньої захищеності. Зазначені моделі соціального захисту найбільш вразливих верств населення у всіх державах є різними, проте головним є те, що усі вони є успішними про що свідчить високий рівень якості життя в цих державах. Тому Україні потрібно наслідувати ці приклади та докласти великих зусиль аби спробувати змінити і нашу систему соціального захисту найбільш вразливих верств населення на краще.

Чинна система соціального захисту найбільш вразливих верств населення потребує негайних змін. Потрібно провести пенсійну реформу та реформу деінституалізації. Також провести перегляд державних фінансових видатків на соціальний захист. Потрібно робити впевнені та рішучі кроки реформування цілої системи аби соціальний добробут нашого населення виріс та прирівнявся до європейського.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Булавинець В. М., Юрія С. І., Заклекта О. І. Нерівність доходів населення в Україні: чинники та сучасний стан. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. С. 75–80.
2. Бурлака О. С. Зарубіжний досвід соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і можливості його використання в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. Київ. 2020. № 1. С. 59–64.
3. Глазко Н. Д. Зарубіжний досвід забезпечення соціальної сфери. *Ефективна економіка*. Київ, 2014. № 5. С. 43–47.
4. Гордєєва Т. Є. Сучасний стан і тенденції професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері соціального забезпе-

- чення в Україні. *Вісник Черкаського університету*. 2017. № 8. С. 19–25.
5. Грицина О. В., Шолудько О. В., Содома Р. І. Пенсійна реформа в Україні: реалії та перспективи. *Економічний вісник*. 2019. № 4. С. 185–190.
  6. Длугопольський А. В. Соціальна політика Японії в контексті забезпечення загального добробуту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 25 (1). С. 58–61.
  7. Довбиш М. О. Соціальні програми в контексті державної підтримки населення в країнах ЄС (на прикладі програми «Сім'я 500+» Республіки Польщі). *Політичне життя*. 2020. № 1. С. 30–36.
  8. Кириленко О. П., Огінська А. Ю. Фінансування соціального захисту населення в Україні: тенденції та перспективи. *Інноваційна економіка*. 2018. № 1–2. С. 175–182.
  9. Кисельова О. І., Кортікова А. В. Актуальні питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в порівняльному аналізі України та Польщі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ужгород, 2014. № 24. С. 181–184.
  10. Кривачук Л. Ф. Система державної соціальної підтримки сімей з дітьми в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2011. № 11. С. 136–145.
  11. Любецька М. М. Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг, здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають в складних життєвих обставинах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. С. 109–116.
  12. Мельник С. В. Шведський досвід формування та реалізації політики соціального забезпечення та страхування. *Український соціум*. 2008. № 4. С. 114–126.
  13. Мордань О. В. Міжнародна практика реформування державної системи опіки: досвід для України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2012. № 2. С. 75–85.
  14. Тищенко О. В. Реалізація права на гідне життя як основа соціальної політики Бельгії. *Соціальне право*. 2017. № 2. С. 120–127.
  15. Шулюк Б. С. Проблеми виконання місцевих бюджетів України. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1279–1282.
- al training of future specialists in the field of social security in Ukraine]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu*, no. 8, pp. 19–25.
5. Hrytsyna O. V., Sholudko O. V., Sodoma R. I. (2019) Pensiina reforma v Ukraini: realii ta perspektyvy [Pension reform in Ukraine: realities and prospectpp]. *Ekonomichnyi visnyk*, no. 4, pp. 185–190.
  6. Dluhopolskyi A. V. (2017) Sotsialna polityka Yaponii v konteksti zabezpechennia zahalnoho dobrobutu. [Social policy of Japan in the context of ensuring general well-being]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, no. 25 (1), pp. 58–61.
  7. Dovbysh M. O. (2020) Sotsialni prohramy v konteksti derzhavnoi pidtrymky naselennia v krainakh YeS (na prykladi prohramy «Sim`ia 500+» Respubliky Polshchi) [Social programs in the context of state support for the population in EU countries (on the example of the "Family 500+" program of the Republic of Poland)]. *Politychne zhyttia*, no. 1, pp. 30–36.
  8. Kyrylenko O. P., Ohinska A. Yu. (2018) Finansuvannia sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy [Financing of social protection of the population in Ukraine: trends and prospectpp]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 1–2, pp. 175–182.
  9. Kyselova O. I., Kortikova A. V. (2014) Aktualni pytannia sotsialnoho zakhystu ditei-syrit ta ditei, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannia, v porivnialnomu analizi Ukrainy ta Polshchi [Current issues of social protection of orphans and children deprived of parental care, in a comparative analysis of Ukraine and Poland]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, no. 24, pp. 181–184.
  10. Kryvachuk L. F. (2011) Systema derzhavnoi sotsialnoi pidtrymky simei z ditmy v Ukraini [System of state social support for families with children in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriadvannia*, no. 11, pp. 136–145.
  11. Liubetska M. M. (2018) Analiz zarubizhnogo dosvidu nadannia sotsialnykh posluh, zdiisnennia sotsialnoho suprovodu simei (osib), yaki prebuvaui v skladnykh zhyttievykh obstavynakh. [Analysis of foreign experience in providing social services, providing social support to families (persons) in difficult life circumstancepp]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 19, pp. 109–116.
  12. Melnyk S. V. (2008) Shvedskiy dosvid formuvannia ta realizatsii polityky sotsialnoho zabezpechennia ta strakhuvannia [The Swedish experience in the formation and implementation of social security and insurance policy]. *Ukrainskyi sotsium*, no. 4, pp. 114–126.
  13. Mordan O. V. (2012) Mizhnarodna praktyka reformuvannia derzhavnoi systemy opiky: dosvid dlia Ukrainy [International practice of reforming the state guardianship system: experience for Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriadvannia*, no. 2. pp. 75–85.
  14. Tyshchenko O. V. (2017) Realizatsiia prava na hidne zhyttia yak osnova sotsialnoi polityky Belhii [Realization of the right to a dignified life as the basis of the social policy of Belgium]. *Sotsialne pravo*, no. 2, pp. 120–127.
  15. Shuliuk B. S. (2017) Problemy vykonannia mistsevykh biudzhetiv Ukrainy [Problems of implementation of local budgets of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 13. pp. 1279–1282.

REFERENCES:

1. Bulavynets V. M., Yurii PPI., Zakleka O. I. (2017) Nerivnist dokhodiv naselennia v Ukraini: chynnyky ta suchasnyi stan. [Income inequality in Ukraine: factors and current state]. *Efektivna ekonomika*, no. 11, pp. 7–80.
2. Burlaka O. S. (2020) Zarubizhnyi dosvid sotsialnoho zakhystu ditei-syrit ta ditei, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannia, i mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini [Foreign experience of social protection of orphans and children deprived of parental care and the possibility of its use in Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 1, pp. 59–64.
3. Hlazgo N. D. (2014) Zarubizhnyi dosvid zabezpechennia sotsialnoi sfery [Foreign experience in social sphere provision]. *Efektivna ekonomika*, no. 5, pp. 43–47.
4. Hordieieva T. Ye. (2017) Suchasnyi stan i tendentsii profesiinoini pidgotovky maibutnykh fakhivtsiv u sferi sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini [Current state and trends of profession-